

eNo=2040

GÖRÜŞLER

ADANA HALKEVİ

TARAFINDAN ÇIKARILIR
AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

SAYI

15

ŞUBAT

1939

İÇİNDEKİLER

HALKEVİ	VEHBI EVİNÇ
HALKEVİ YILLIK ÇALIŞMALARI
M E K T U B L A R	ARIF NİHAD ASYA
DEŞİLİŞ (Şiir)	KEMAL GÜNER
MERYUMA (Hikâye)	HAMİT SALİH ASYALI
DİL ÇALIŞMALARI	CENGİZ TURHAN
ÇANKI	M. BAKŞI
AKŞAM (ŞİİR)	H. SALİH ASYALI
BUHRAN (ŞİİR)	YAVUZ BAYSAL
VEDA (ŞİİR)	GÜLTEKİN SILANAR
YARI (ŞİİR)	CELÂL SUMER
HARS KOMİTESİ Nasıl Çalışıyor ?
HİTABELER	VEHBI EVİNÇ
FOLKLOR	V. E.

Adana Halkevi

Yel dönümü hatıra

29. Dönem Teyin 1933

Halkevlerimizin Kurucusu Ebedî Şelimiz

ATATÜRK

HALKEVİ

Yazan : VEHBI EVİNÇ

Halkevi, halkın manevî benliğini yeni hayat telakkilerine göre olgunlaştıran bir kültür müessesesidir. Burada, dokuz meşalenin sıcak aydınlığı, Türk ruhunun ufkunu açar; esas cevheri ortaya çıkararak onu kendi benliğine yüceltir.

Bu nur ocağı, büyük ebedî şef *Atatürkün* Türk milletine ettiği mukaddes armağanlardan biridir. Onun, bu milletin taliinde açtığı her aydın ufuk, her ileri işaret ebedî bir tan gibi parlıyacaktır.

Büyük *Ata* : « Gayemiz, millî kültürü, muasır kültür üstüne çıkarmaktır. » demişti. Halkevi : İşte bu gayenin mabedidir. Ve bu söz Türk gencinin imanlı hamlesini besliyen ateşten bir kucaktır. Bu gayenin havarisi olanlara ve bu ulku ile kanadlananlara ne mutlu !..

Asırlardanberi ihmal edilmiş bir cemiyet içinde Cumhuriyeti kuran ve eşsiz Türk inkılâbını yaratan *Atatürk* , yüksek amaçlara kanad açabilmek için milletin kültürü varlığını işlemeyi ön plânda düşünmüş ve inkılâp müesseseleri arasında Halkevine büyük bir ehemmiyet vermiştir.

Saltanat rejiminin vatandaşı çarpık imanlı, kör ve cüce duygulu idi. Bu kimsesiz vatandaşı arayan soran ve bağrına basan hiç bir müessese yoktu. Dokuz ışık kanadlı şubesiyle Cumhuriyet vatandaşına kucak açan Halkevi ise, o kara rejime bu aydın çağın zaferini anlatmaya bol bol yeter.

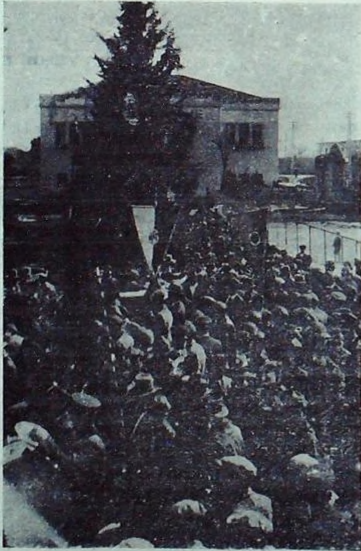

Halkevlerimizin Koruyucusu Millî Şefimiz
İSMET İNÖNÜ

Türkün yarınını hazırlama yönünden Halkevlerimizin rolü mühimdir.

Cumhuriyet rejiminin hayat inançlarını, inkılâbın esaslarını Türk halkına yayan, aşıl原因 bu *Atatürk* evlerinde seve seve vszife alan Türk münevveri ne kadar kıvanç duysa yeridir.

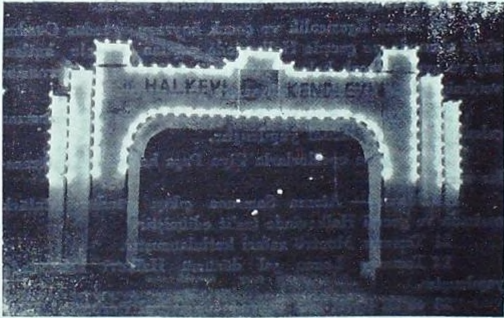
Yedinci yılını kutladığımız Halkevleri; nurlu ve verimli çalışmalarile, *Atatürkün* açtığı güneşli yolda, *İsmet İnönünün* rehberliği altında daima iyiye, güzele ve mükemmele yükselen dinamik, canlı Türk sosyetesinin ebedi mabedi olarak kalmaya hak kazanmaktadır.

Adana Halkevi açılış günü

Halkevi Yönetim Kurulu

938 Yılı içinde evimiz şubelerinin bütün faaliyetlerini düzenleyen Yönetim kurulu 38 toplantı yapmış ve komite çalışmalarından başka da Evimizde 3 balo, 3 çay şöleni verdiği gibi hars komitesiyle el birliği yaparak müteaddid geziler ve toplantılar tertip etmiştir.

Memleket müdafaasının önemini göz önünde tutan yönetim kurulumuz zehirli gazlar hakkında konferans verdimiş ve gençlikle yakından ilgilenerek spor bayramı, futbol grup birinciliklerine alâka göstermiş ve ağırlamalarda bulunmuştur.

Cumhuriyet Halk Partisi Adana İlyönkurulunca 23/12/938 de Halkevi Başkanlığına Kasım Ener getirilerek bütün şubeler üyelerinden mürekkep umumi bir toplantı yapılmış ve evimiz çalışmaları esasları tesbit edilmiştir.

939 Yılıın birinci ayından bugüne kadar (4) içtima yapan Yönetim kurulu 5 kânunusani — Adananın kurtuluş bayramı törenini tam manâsiyle canlandırmıştır.

Hars komitesi ile münasebetini sıklaştırarak Etiler hakkında İstanbul Üniversitesi arkeoloji profesörü Bay Bosert'e bir konferans verdiren Yönetim kurulu bundan başka

Dil - Tarih - Edebiyat Komitesi

20 Şubat 938 Halkevlerinin yıl dönümü büyük törenle
canlandırılmıştır.

18 Mart gecesi Çanakkale zaferi yıl dönümü kutlandı

31 Mart gecesi İkinci İnönü zaferi tes'it edildi.

9 Nisan gecesi Mimar Sinan ihtifalı yapıldı.

23 Nisan Egemenlik ve çocuk bayramı gündüz Cumhu-
riyet alanında ve gecede Halkevinde yapılan törenle kutlan-
mış ve ayrıca çocuk bakımı ve annelik hakkında konferanslar
verilmiş talebe tarafından mütasamere yapılmıştır.

17 Mayıs — Adanada ölen şair Ziya Paşanın mezarına
çelenk konmuş ve ihtifal yapılmıştır.

Ayrıca gece operlolarla Ziya Paşa hakkında konferans-
lar verilmiştir.

19 Mayıs — Atanın Samsuna çıkışı gündüz Atatürk
anıtında ve gecesi Halkevinde tes'it edilmiştir.

21 Temmuz Montrö zaferi kutlanmıştır.

24 Temmuz Lozan yıl dönümü Halkevi bahçesinde
yapılmıştır.

26 ve 28 Eylül Dil bayramı ve amiral Barbaros Hay-
reddin gecesi kutlanmıştır.

29 Birinci teşrin — Cumhuriyet bayramının 15 inci yıl
dönümü tes'it edilmiş ve bugünün şerefine çıkarılan bro-
şurdan bin dane dağıtılmıştır.

21 İkinci teşrin Büyük Önder Atatürk'un derin matem
içinde ihtifal töreni yapılmış ve gençlik and içmiştir.

12/12/938 de başlayan tasarruf haftası münasebetiyle
haftanın muayyen günlerinde operlörlerle konferanslar ve-
rilmiştir.

28/1/939 da divan edebiyatı ve Fuzuli gecesi yapılmıştır.

Evimizde İstanbul yüksek iktisad talebelerine ve Evimiz gös-
terit koluna iki çay şöleni vermiş, Kızılay balosunun ve ay-
rıca üç düğünün salonumuzda yapılmasını ve iki konferans
verilmesini sağlamıştır.

Ar Şubesi

1 — Dil, tarih edebiyat şubesinin yaptığı bütün toplantılara bando ve orkestrasile iştirak etmiştir.

2 — Halk evinde bir resim sergisi açılmasını temin etmiştir.

3 — A ve B keman kursları açmıştır.

4 — Hoperlörlerle ulusal müzik ve garp müziği neşriyatı yapmıştır.

5 — Orkestra ve bandoyu daha esaslandırmıya çalışmıştır.

Ev Orkestrası

Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.

Gösterit Şubesi

9 - 10 - 11 Mart geceleri: Uçurum piyesi (Asri sinemada)

24 - 25 - 26 Nisan geceleri: Yaşayan Ölü ve Hasbahçe piyesleri Evimiz salonunda.

3 - 4 Birinci teşrin geceleri: Yarım Osman, Çapanoğlu (Asri Sinemada)

15 - 16 - 22 Birinci kânun geceleri: Fermanlı deli hazretleri (Asri Sinemada)

18 - 24 İkinci kânun geceleri: Kanun adamı ve Tavsiye mektupları Halkevi salonunda temsil edilmiş ve bütün bu temsillere 6000 kişiden fazla vatandaş gelmiştir.

Bir Temsilden Senra

Türke müsbet ve iyi birşey veriniz, bunu red etmesi ihtimali yoktur.

Bir Temsilden Sonra

Ev Bandosu

İlham ve kudret menbaı milletin kendisidir.

Spor Şubesi

1 — Milli cirit oyununu himayesi altına alarak muntazam zaman oyunlar tertip etmiştir.

2 — Güreş sporunu teşvik etmiş ve 21 Mayıs 1938 de stadyumda büyük bir güreş müsabakası yapılmıştır.

3 — Tenis ve atletizm üzerinde meşgul olan bu şube Adanadaki spor kulüpleriyle sık sık temasta bulunarak spor yönünden ilerlemeleri hususunda teşvik eylemiştir.

Koşucular

Fikrî inkişafa olduğu gibi, bedenî inkişafa da ehemmiyet vermek ve bilhassa seciyeyi milliyi derin tarihimizin ilham ettiği yüksek derecelere çıkarmak lâzımdır.

Sosyal yardım Şubesi

1 — Fakir ve muhtaç vatandaşların parasız muayenesi için bir baki övi açmıştır. Burada 3500 e yakın vatandaş muayene edilmiş 500 kişiye meccanen ilaç verilmiştir.

2 — Okullardaki fakir talebelere 500 liralık kitap tevzi ettiği gibi 300 liralık elbise ve saire gibi ihtiyaçlarını temin için nakdi yardımda bulunmuştur.

Ayrıca 6 yoksul talebenin yol masraflarını vererek memleketlerine göndermeyi temin etmiştir.

3 — Çocuk esirgeme kurumuyla elbirliği yaparak 530 fakir çocuğun yeme ve geymesine yardımda bulunmuştur.

4 — Evlenen ve muhtaç bulunan bir fakire 30 lira yardım edilmiştir.

Yeni Türkiye devleti bir halk devletidir. Halkın devletidir.

Halk dersaneleri ve kurslar Şubesi

Kadın ve erkeklerle çiraklara mahsus 6 Türkçe kursu, Erkek va kadınlara mahsus olmak üzere 3 motor dersleri kursu ve bir de İngilizce kursu açmıştır.

Geçen kış bu kurslarda 500 Türk yurddaş okutulmuş imtihanda muvaffak olan 241 yurddaşa törenle vesika dağıtılmıştır. Bu talebelerin yoksullarına defter ve kalem gibi yardımlar yapılmıştır. Bu devirdeki kurslarda (515) talebe okumaktadır.

2 — Bu kurslardan maada geçen devirde kadınlara daktilograf ve Fransızca kursu açılmıştır. Fransızca kursu talebelere mahsus olduğundan yazılı yoklamaların başlamasına kadar 3 ay devam edebilmiş, daktilograf kursuna devam eden 26 talebeden 18 i imtihanda muvaffak olmuştur.

3 — Bundan başka bu komite fizik, cebir, riyaziyyeden sözlüye kalan orta okul talebelerine haziran ayında hazırlık dersleri açmış ve 115 talebe okutmıştır.

4 — Dershane ve kurslar şubesi şehrin büyük 15 gazinosunda 105 konferans vermiş, bu konferanslarda inkilâp hareketlerini 25 binden fazla halk dinlemiştir.

Motor Kursuna Gelenler

Kitapsaray ve yayın şubesi

1 — Diğer komitelerin faaliyetlerine katılan bu şube hoparlörlerle 27 konferans yayını yapmıştır.

2 — 30 Nisanda muntakanın halk şairi olan Karacoglan gecesi yapılmıştır.

3 — Okuma odasını genişletmiş, kitap tedarikine önem vermiştir.

4 — Görüşler mecmuasını muntazaman çıkartmıştır.

köycülük şubesi

1 — Numune olarak ele aldığı Zeytinlu ve İncirli köylerinden maada diğer birçok köylerde geziler ve etüdler yaparak köylü üzerinde irşadda bulunmuştur.

Bu gezilerde: Sosyal yardım komitesi ve ar şubesiyle elbirliği edilerek köydeki hastaların muayenesi yapılmış ve ilâç verilmiş, bando ile müzik şenlikleri tertip edilmiştir.

2 — Numune köyünden İncirli köyünün krokilerinin tamamlanmasına çalışılmış ve Zeytinlu köyünde iyi bir içme Arteziyen kuyusu açmaya ön olmuştur.

Bir Köy Gezisinde

Çiftçi ve çoban; bir millet için unsuru aslidir.

Müze ve Sergi Şubesi

1 — Adana müzesiyle elbirliği vapan bu şube eski mezarlıktan toplanan tarihi kıymeti haiz taşları tasnif eylemiş, müzeye koymuştur.

2 — Müzede etnoğrafya kısmını tamamlamağa çalışmıştır.

3 — Adanada tarihi kıymeti haiz cami, mescit, han gibi yerlerin kitabelerini tetkik ve tesbit etmiştir.

4 — Vilâyet dahilinde eski eserlerin muhafazası için irşadlarda bulunmuştur.

5 — Adananın eski eserlerini göstermek üzere Adana broşürü adı altında bir büroşür hazırlamaktadır.

DEŞİLİŞ

Gittikçe derinleşen,

Beni deşen

Bir yara olduktan sonra,

Tutam tutam yolduktan sonra :

Onun sönmez acılarıyla kıvranmak
yanmak,

Kurumuş bir sak gibi,

Kırdıyan bozuk bir salıncak gibi,
Gönül.

Boğuk boğuk ötmez mi, solmaz mı ?...

Gül.

Gözün gülsün..

sözün gülsün...

11 / 12 / 938

Ankara Hukuk Fakültesi

KEMAL GÜNER

MEKTUBLAR

Ey Fransızca, Türkçe, İngilizce.. Çince.. birbirini tanıyan, tanımayan kitablara:

Ey her ağıza uygun sevgi, saygı, emir dolu mektub kitablara:

Emirden daha öteye geçemiyen korkak kitablara!

Nerde benim aradığım mektub modeli?

Nerde benim istediğim, taşıyan ellere ağır gelecek, açan elleri yakacak tehdit mektubu?

Sizi yazanlar sevmişler, sevilmişler, sevinmişler, kederlenmişler; fakat öfkelenmemişler.

Ve düşünmemişler ki arkadaşlar bozuşabilir, teşrifat elbiselerini çıkarabilir; çamaşırlarını yırtabilir.

Sevişenler döğüşebilirler ve öfkenin tadı sevgide yoktur.

Söyleyiniz, benim aradığım mektub örneği nerededir?

Benim aradığım mektub örneği benim yazdığım kitabdadır!

Fakat ey şimdiden sonra mektub kitabı yazacaklar,

Duyguların en erkekçesi olan öfkeyi de duymuş olduğunuzu isbat etmek isterseniz:

Bir akşam sürmeli kapıların arkasına çekilip öfkesini bir mektuba boşaltmak isteyenlerin de yardımına koşmak isterseniz

Arkadaş mektupları, sevgi mektupları, tavsiye, iltimas teşrifat mektupları yanında tehdit mektuplarına da yer veriniz.

ARİF NİHAD ASYA

MERYUMA

Yazan : HAMİT SALİH ASYALI

Mavralar, Seyhan nehrinin diliyle konuşuyor.. Sabah suların ritmini kuş türkülerine karıştırıyor..

Ay soluyor, söğütlerin ardı ağarıyordu. Mübhemiyetin şiiri içinde yanan mum, kendiliğinden eriyor.. ve daha ziyadar bir lamba gene kendiliğinden yaklaşıyor... Korkulu gölgeler, esmer tarlalar yumuşak, serin bir renkten keskin ve yakıcı bir renge kapı açıyordu.

Sabah sükütun konuştuğu andır.

Horozlar susuyor; tavuklar gıdğıldaklarına başlıyorlar. Ağıllar, evler boşalıyor. İnsanlardan ve hayvanlardan çıkan türlü sesler köy senfonisini yaşıyorlar.

Bir toz dalğası kesafet peydahlıyor.. Toprak adam ını toprakla yoğrulmaya gidiyorlar.

§

— Bacım, sen uslanmıyacan mı ? Elleem böyvüdükçe çocuklanyon ? Beğendin mi yaptığın işi ? Dünen de ıslattın senlenmedik. Şimdi görün sen. Yapışın kız, bunun ayağına.

Suyun kenarında genç kızlardan bir çığlık, bir kakhaha musikisi yükselir. Mavi şalvarlar, basma güdükler ıslanır. Ve çekişme bütün şiir ve musikisiyle devam eder.

Taze göğüsler soluyor.. Kesik, kesik gülüşler, hiddetli fakat, kötü maksada dayanmıyan münakaşalar, ırmağın ruhta çalkanan sesi yanında kadın sesinin kıymetini sanki haykırıyordu.

Örgüsü çözülmüş saçlar, tülbentlere, gül basmalı yağlıklara sarılıyor.. Bütün yüzler bu, su oyununun yorğunluğuyla yarıyordu.

İşi ilk başlatan kara, sinirli kız :

— Gördün ya ? Hani yok mu, bir daha üstümüze su serpte gör halini.

Gür saçlı ve daima sevimli bir diğeri :

— Niye, Meryumadan ız mı ıslandık ? . Ve

Baldırlarına yapışmış nar boyalı donunu baş ve şahadet parmakları ile tutup geriyor...

Meryuma.. ne uçarı, ne candan bir kızdır.? Köyde onu sevmiyen ve ondan şikâyet etmiyen hemen hiç kimse yoktur.

Bal rengine çalan gözleriyle, siyah parlak saçlarıyla o bütün kızlardan bambaşka idi. Gözleri daima gülümser ve bir yaramazlık düşüncesiyle parlardı. Ve Meryumayı yalnız gözlelerinden, tanımak mümkündür ?.

§

Kızlar testilerini omuzladılar. Ağaçlardan uçan bir kuş yığını sevimliliğiyle cıvıldaşarak dağıldılar.

§

Bu yaştaki şehirli kızlar ya bir ders kitabının, ve yahut bir romanın sahifeleri üzerinde solarlar. İğnesi ve emeğiyle yaşıyanlar bile yorğunluklarını, gené kuru yapraklar üstünde, genç kızın veya erkeğin, kitabın sonundaki öpücüğü ile dinlendirirler.

§

Burası şehir değı. Şehre yakın ve kendini ancak belediye hududu haricine atabilmiş Hadırlı köyüdür.

Henüz tamir edilmiyen seddi takip ederek gidenler tabiatın cömertliği içinde tenbelliklerinden utanırlar.

Asıl yolu intihap edenler böyle bir yolculuğa çıktıklarına pişman olurlar. Mevsime göre, ya tozdan boğulmak tehlikesi veya çamura saplanmak korkusu mevcuttur.

Senenin her ayında yeşil eksik değildir. Ve her haftanın kendine mahsus verimi vardır.

§

Burada erkeklerden çok kadınlar çalışır. Ve buna mükâfat bayramdan bayrama, renkli basmalardan, köşker pabuçların-

dan ve yağlıklardan başka hediye yoktur. Onlar yaptıkları işle övünür; güçleriyle kıymet alırlar. İş bilmeyen kıza koca bulmak hayli müşküldür.

Bal ayı bir haftadan fazla değildir; zira oturmak gelini sıkar ve hemen kazmaya sarılır.

Burada toprakla daimî bir anlaşma var ve burası şehirden iki saat mesafededir. İhtiyar kadınlar içinde şehri görmüşler ya azdır, ya yoktur.

Fakat Meryuma geçen Cümhuriyet bayramında çarşıya indi ve Atatürk parkında altı poz resim aldırttı.

Meryuma; yeni açılan köy mektebine de devam etti ve iyi not alacakların arasındadır.

On yedi yaşını bu haziranda doldurdu. Dalından düşecek olgun bir cenup meyvesini andırıyordu. Gençlerin arasında bahsi eksik olmazdı. Meryuma gönül gıdası gibi bir şeydi. Onun güzelliğinden, genç kızlık şiir ve letafetinden hisse ayırmıyan yoktu.

§

Seyfettin :

Güneşten yandığı kadar sevgiden de yanan ateşli bir çocuktur. Ve kaç zamandan beri Meryuma onun gönlünde gözünde yaşıyordu. Hem sevmesini hem de susmasını bilmek saadetine ermiş zeki bir gençti.

— Meryuma, diyor, sen olmasan zahar ben ölürdüm.

Ve daha başka söz bulamıyordu. Aşkın dilsizi korkunç bir derinliğin ifadesi değil midir? Seyfettin günden güne eriyor, bitiyordu. Bütün duygusunu sükülüne toplamış, ruhuna zengin bir heyecan harmanı yığıyordu.

Hevkeresinde pek çalışmadan geziniyor.. Münzevi; mahcup bir hayat sürüyordu. Manen yükselen, kalben olgunlaşan Seyfettin, maddeten çöküyor... Soğuk rüzgârda göğsünü üşütmüş gibi garip, acındırıcı bir halle öksürüyordu.

Arkadaşları işin farkında değillerdi. Yalnız onu görememekten :

— Nerelerde eleşyon; kale oynamiya gelmiyon kalan? Ulan yoksa hasta mısın ?.. O :

— İş var iş .

Diyor. Başka bir cevap vermiyordu.

§

Hiç uyuyamamıştı. Akşamdan güçlükle suladığı patlicanların içine uzanmış, ayın bol ışığı ile silinmiş yıldızları seyrediyordu.

— Ne olursa olsun, Meryuma varken her şey güzeldir. Ve tatlı bir sayıklama ile sözlerine devam ediyordu.

Dalıyor.. Hudutsuz sevgisini, Meryumasını düşünüyor.. ne söylese az, ne düşünse kendine bayağı geliyordu; istiyordu ki herkesten daha başka bir dil kullansın. Ve Seyfettin bunun farkında değildi.

§

Kuşların uçtuğunu, gecenin bitmiş olduğunu henüz bilmiyor... Ve otların üzerinden kendine doğru yaklaşan ayak seslerine yüzünü çevirmeden dimağıyle alâkadar oldu. Enginden, yumuşak tatlı bir nefes kuvvetiyle bir köy türküsünü söyleyen bir genç kız geçiyor..

Başını ağır ağır kaldırdı omuzunda testisiyle sırsıklam Meryumayı gördü. Titredi. Bir yaprak perişanisiyle kııldıadı. Ve:

— Irmağa mı düştün; seni kim kurtattı?

Diye güçlükle kekeledi.

Meryumanın ağzında bahar açılıyor, yüzünde renk alıyor, gözlerinden saçılıyordu.

— Yok.. biraz oynadık ondan..

— Hava serin üşüycen, diyor, çeketimi aln mı ?

Meryuma :

— Vallahi souk del.. İstemem.

Seyfettin susuyor.. ve anlaşılmaz bir sevinçle ağlıyacağından korkuyordu.

— Bana ver Meryuma sen yorulmuşsun..

Ve testiği alıyor. Konuşmaksızın bahçenin nihayetine kadar götürüyor.

§

Meryuma neşesini kaybetmişti. Henüz meçhulu olan bir

— Devamı 34 üncü Sahifede —

Dil Çalışmaları

Yazan : CENGİZ TURHAN

İkinci Orta okul Türkçe Öğretmeni

Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması millî hissin inkişafında başlıca müessirdir. Türk dili, dillerin en zenginlerindedir. Yeter ki, bu dil şuurla işlensin.

Ülkesini, yüksek istiklâlini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.

2 - IX - 1930

Gazi M. Kemal

Ön sözü doğrudan doğruya yazmak istemiştim. Fakat böyle bir çalışmada dil hakkında söylenmiş en güzel söz, Atatürk'ün kuvvetli işaretlerle çizdiği ve yukarıya yazdığımız, vecizelerinden başka ne olabilirdi?

Dil dil divoruz. Bu dil ne Arabin Hacı dili'ne serden gecti Acemin Şiraz dili ne de "Ezop,, un pişmiş dilidir. Bu dil kendi dilimiz, sosyal ve soysal hayatımızın biricik anlaşma vasıtası.

Ulus hars ve ülkü birliğidir. Harsın en mühim unsuru hiç şüphe yok ki dildir. Ergin bir dile sahip olmyan bir ulus ulusal onurundan nasıl bahsedebilir? Öz birliğinden nasıl emin olabilir? Ulus ancak kendi öz diliyle öğrenür. Bu, öğrenüş onun en tabii hakkıdır.

Acaba bu kadar kutsal olan bu ulusal bağ neden Arap ve Acem kördüğümlelerinden kendisini kurtaramadı?

Aceba güzel dilimiz neden yüzüne çirkin bir maske geçirek yıllarca asil güzelliğini o danakların (Acubeler) altında gizledi ve öylece bir hortlak çehresile edebiyatımızda sırttı durdu.

Niçin o yabancı sözler ulusal kültürümüzün içinde üreyen bir çıban gibi yaşadı. Niçin bu çıban dilimizi böyle uzun çok uzun zaman peltekleştirdi. Ağrıttı durdu.

Niçin "Burhanı kati", ların "Ferhenk lerin dar ve karanlık dehlizlerinde çirasız ve ışksız dolaştık durduk bize yol mu gösteren olmamıştı?.

Aceba dilin hastalıklı durumunu görüp sağınmak istemiyenler olmadı mı?

İşte bu araştırma ve çalışmalarında dilimizin özlüğünü daha sonra türlü etiketler altında ulusal varlığını günden güne kaybetmeğe doğru bir yol tuttuğunu araştırarak ve buna karşı zaman zaman yapılan dil savaşını göstereceğim.

Vücuda gelecek bu çalışma ürününün eksiksiz savında (iddiasında) değilim, ergem (maksadım) öteye beriye serpilmiş yani türlü eserlerde dil hakkında dağılmış fikirleri gâh bir araya getirerek ve gâh bu konu üzerindeki düşünceleri de buna ekliyerek bir travay eseri meydana getirmektedir.

Kendi dilimize girmeden önce Avrupa uluslarının dillerinde geçirmiş oldukları değişikliklere de degette (temasta) bulunmayı faydalı bulmaktayım.

Batı (garp) dillerine genel bir bakış

Her ulus hayatın bir kanunu olarak başka devletlerle münasebette bulunur.. Bu müteakabil hal onların yaşayış icabatındandır. Eski Romahlara bir gözümüzü çevirecek olursak göreceğimiz onlar da yabancı ulusların ve meselâ İtalyanın güney doğusundaki Yunanlılarla temas halinde idiler.. Dünya kurulandan ve ilk cinayet olan Hâbil Kabil kavgasından beri insanlar birbirleriyle menfaat ihtiras ve daha birçok siyasî ve şahsî sebeplerden dolayı boğaz boğaza gelmekten bir türlü ayrılamadılar. İşte Habil ve Kabil kavgasının büyük bir şekli olan harp

Romalılar ve Yunanlılar arasında devam ederken galip Romalıların harplerde tutup da Romaya getirdikleri Yunanlılar o yeni toprakta ister istemez yerleşiyorlardı. Romada böylelikle yerleşen Yunanlılardan latin diline sayısız sözler de girmişti. Yunan memleketinin büyük kısmı Romalıların egemenliği altında bulunduğu çağlarda da Romalılardan bir çokları Atinaya giderek türlü ilimler öğreniyorlardı. Âdet haline girmiş olan bu halin de latin halkı diline bir çok sözlerin dahil olmasını kolaylaştırmıştır.

Fakat bu böyle kalmadı. Lattin dilinin erkinliğini korumak için ortaya çıkan oldu. Başta " Livius Andronicus ,, " Nevius,, " Virgilius ,, gibi çok değerli şairler Yunan edebiyatından ilham almakla beraber dilin genişlemesine sonsuz hizmetlerde bulundular...

Romalı hatip " Çiçeron ,, Yunancayı ana dili gibi biliyordu. Buna rağmen eserlerini arı latin dilile yazmağa çalışmıştır. Latin dilinde bir çok Yunan terimlerini uygun görmemiş onların yerine bir takım yeni terimleri latin diline sokmağa muvaffak olmuştur..

— Devam Edecektir —

Halkevleri ; yüksek birer Kültür kaynağıdır.

MÜZİK TERİMLERİ

ÇANKI

Öz Türkçe müzik terimlerini çok aradık; ez sözler bula bildik.

Türkü söylemek — teganni — Chanter, şarkı — gına — chant, nağme, usul, makam gibi en köklü olanlara bile uygun karşılıklar çıkmadı.

Bir (İrla - Yırla - Cırla) kökü var; bunun üremelerini şark türküleri kullanıyorlar. Bu kökten ırlamak, ırlam gibi sözler çıkıyor; fakat biz daha ince sözler arıyoruz. Uygurcada işlenecek bir kaç kök daha varsa da — onlarla ayrıca uğraşmak üzere — şimdilik daha kuvvetli bulduğumuz bir kökü ele alalım :

Bu kök (Çan) dır. (Şan) ın eşi olan ve tabiatın — ondan ötürü de Türkçenin mali olan bu kök önemle incelenecek bir sestir.

Çan, çın, çınlamak çançan çenge (çene) çengeşmek, çengeş gibi bir çok üremleri olan bu kökten şarkı karşılığı:

ÇANKI sözünü çıkardım ve derhal bunu Fransızca, İngilizce, Almanca (chan, song, sing) sözlerine benzeyişi bu buluşa kuvvet verdiği nazarı dikkatimi çekti.

Buna benzer bir de çalgı var ki musiki aleti anlamına kullandığımız bir sözdür; bunun çalmak mastarını da kullanıyoruz, sirkat ve darp gibi başka mânalara da gelen bu sözün de bir şey yere çarpıldığı zaman çıkan sesin taklidi olduğu meydandadır.

Bakılırsa biri savti öteki âli musikiyi temsil ediyor.

(Çan — Çang) kökünden gelen önemli birkaç söz daha var: (Çengi, cönk).

Çengi — rakkas dansör, dansöz demek olduğu malûm.

Ancak yapılışı bunun musikiye mensup — musikişinas, muzıkacı, şantör gibi bir kök manâsı olduğunu gösteriyor. Şu halde müzikin kökünü bunda bulmuş oluyoruz.

AKŞAM

Yeşil, penbe köptüklerde
Günün umitleri erir.
Suda ıslanmış renklerin
Melodisi strüklenir.

Davet kanatlı martılar
Bir vedam akisleri..
Sanki kurlarda açılmış
Son yakamız nerkisleri.

Uzaklar kara bir keder
Sahil kaybolan sevgili.
Yerin aynasında gökler
Bir deniz kıızı yelkenli.

Ve dimağında sükûnun
Bestelediği şarkılar
İçimden eksik olmyan
Bir hasretin duygusu var.

Şimdi esmer köptüklerde
Günün umitleri söndü ;
Gözlerimde yanan yer de
Üflenmiş şamdana döndü.

H. Salih Asyalı

BUHRAN

Önümde yanan mumu
Bir tıfliyen oldu mu,
Neden titriyor alev ?

- Gölgem duvarda bir dev -
Odanda biri mi var ?
Kımıldıyor mu duvar ?.

Aynada gölgem sarı..
Çırpınan kanatları
Andıran sesler neden ?

Tavan ne kadar alçak..
Ağlamak.. ah ağlamak
Sebebini bilmeden.

Yavuz Baysal

Şiir mecmuası anlamına tanıdığımız (Cönk) ün bu kökle ilgisi pek açıktır. Şiirle musiki tev'em edemezler mi? İşte ikisi de bir kökten çıkmıştır.

Bu kadar izahattan sonra şarkı yerine (şankı) teklifini kabul edip etmemek okuyucuların bileceği bir şeydir.

Biz burada yine bir taşla iki kuş vurmuş oluyoruz:

Hem şarkıya öz Türkçe bir karşılık bulduk, hem de musikinin ve şiirin de ana kökü Türkçede olduğunu isbat etmek.

M. Bakşı

VEDA

Seni selamliyorum ta içimden taşatacak.
Senden ayrıliyorum sana çok yaklaşıatacak.
Çelikten kanadlarım şerefimin süsüdü
Sarsılmayan imanım sana baş örtüsüdü.
Sen ki yüce bir başın bana atmağarısın
Flet utkumun sebebi, vatanımın canısın
Ya benim ruhumsun sen ya onun bir eşisin,
Göğre bakan gözletir biticik güneşisin.
Ey kartallat otağı, atılan yurdu İnönü!
Senin bağrında buldum bahtımın güldüğünü.
Seni selamliyorum yüteğimden taşatacak,
Senden ayrıliyorum sana çok yaklaşıatacak.

Gültekin Silanar

YARI

Kanadlarında rüyalar yarı
Kuşlar ki yarı yollardan döner.
Gecelerin gelmiyen baharı
Ömrümün kördüğüm olduğu yer.
Nerde aynalardaki gündüz ?
Neden yarıda kaldı dualar ?
Altun yapraklarda öksüren güz,
Nerde anlımı üşüten rüzgâr ?

CELÂL SUMER

Hars Komitesi Nasıl Çalışıyor

Merkezi Ankarada olmak üzere Seyhan ve Içel vilâyetlerinde teşekkül eden (Hars Komiteleri), bu iki vilâyette yaşayan ve Arapça konuşan otuz iki bin (Eti Türk) ünün öz benliklerini tanımaları, ana diline dönmeleri ve Türk kültürüne karışmaları için bu soydaşların kesif buldukları köylerde ve mahallelerde okullar açmakta ve diğer Türk yurddaşları ile ailevi ve içtimâî münasebetler tesisine şuurdu bir katkıya yaratmaktadır. Bölgemiz hars komitesinin çalışmalarından millî dıyğula-

Akkapı Okulu Tâlebeleri

rımızı okşayacak güzel neticeler alınmaktadır. Değerli kültür direktörümüz Ekrem Gürselin başkanlığında bütün teşkilâtile kültür müesseseleri, hars komitesi faaliyetlerine devam ediyor. Üçüncü çalışma senesi olan bu ders yılında komite aşağıdaki işleri yapmış ve yapmağa savaşımaktadır :

A — Yapılan İşler

1 — Hars Komitesinin ana dilimizin yayılması hakkındaki faaliyeti halkın büyük kısmına aittir. Halbuki yeni yetişmekte olan ve % 90 ı okul görmiyen 4 - 7 yaşındaki küçük çocukların ilk konuşma çağlarında Türkçeye alışmaları ve Arapça ile ünsiyet edememeleri için faaliyete bilhassa bu yaşda olanlardan başlanılması düşünülmüş, bunun için de okulu olmayan semt ve köylerde okul açılması lâzımgelmiştir. Bu maksadın yerine gelmesi için geçen ders yılında yeniden Güneşli mahallesindeki bir dersaneli okul yerine (4) dersaneli bir okul binası yaptırılmıştır. Bu sene de Akkapı mahallesinde (3), Adasokağı mahallesinde (2) dersaneli binalar yaptırılmıştır. Seyhan mahallesinde (2), Mirzaçelebi mahallesinde de bir dersaneli okulun inşaatı bitmek üzeredir. Bu okulların hepsine en az birer hektarlık bahçe istimlâk edilmiştir. Pratik ziraat ve meyvacılık tecrübeleri için bu bahçe yerleri çok faydalı olacaktır.

2 — **Millet Mektepleri** : Türkçe konuşmasını hiç bilmiyen, azbilen veya bildiği halde konuşmayan erkekler için (15) Kadınlar için (11), 4 - 7 yaşlarındaki küçük çocuklar için (15) dersane açılmıştır. Bu dersanelere (728) Erkek, (479) kadın ve (726) çocuk olmak üzere (1933) yurddaş devam etmektedir. Bir taraftan Türkçe konuşma, okuma, yazma öğrenmekte, bir taraftan da Türk dilini yaymaları ve her ev içinde konuşulmasını temin etmeleri için yetişmektedirler. Bunlardan başka Eti mahalle ve köylerinde birer öğretmenli iken öğretmen kadroları genişletilen okullarla evelce okul olmadığı halde yeniden açılan köy okullarına devam edenlerin ilk okul talebelerinin sayısı gittikçe artırılmaktadır.

3 — Geçen sene olduğu gibi bu sene de irşat gezilerine devam edilmektedir. İlk gezi 10 - 1 939 tarihinde Güneşli, Seyhan, Mirzaçelebi, Akkapı mahallelerine yapılmış, buralara Kız Lisesi, Erkek Öğretmen okulu talebeleriyle bir çok ilk ve orta

okul öğretmenlerinden, hars komitesi üyelerinden müteşekkil gruplar gitmiş, okul bahçesinde toplan Kadın, Erkek ve çocuk bütün mahalle halkıyla muayyen bir program veçhile temaslar yapılmış, söylevler yerilmiştir.

Daha evel açılma töreni münasebetiyle Akkapı mahallesinde yine halk kitleleriyle 6 - 1 - 939 da bir temas daha yapılmıştı. Bu gezilere müsait tatil günlerinde aynı genişlikte devam edecektir

21 - 1 - 939 gecesi Kız Enstitüsü salonunda bir hars gecesi yapılmıştır.

4 — **Konferanslar, Sinema ve toplantılar :** Grup halinde yapılan gezintileri okullarda toplanan halka ve Ulus dersanesi talebelerine müteaddit zatlar tarafından konferanslar

Mirzaçelebi irşad gezisinde

verilmiştir. Bu konferans mevzuları bilhassa milliyet, dil, mîli kaynaşış üzerinedir. Şehir içinde ve kıyısında yaşadığı halde henüz sinamayı bir defa bile görmeyen Eti kadınlarına sinema salonlarında toplu halde sinema gösterilmiştir. Konferans ve toplantılar devam edecek, muhtelif semt halkı muhtelif tarihlerde sinema salonlarında münasip filmler gösterilecek, bu topluluklardan istifade ile her toplantıda gayelerimizi tahakkuka yarıyacak

konferans ve konuşmalar devam edecektir. Bu telkinler Ulus dersanelerinde ve Eti çocuklarının toplandığı ilk okullarda daha sık yapılmaktadır.

5 — **Evlennemeler** : Yapılan teşvikler neticesinde ailevi münasebetleri temin gayesiyle şimdiye kadar sekiz çift arasında evlenme temin edilmiş ve bunlardan dört çifte evlenmeyi kolaylaştırmak ve bu nevi evlenmeleri çoğaltmak için (50) şer lira para yardımı yapılmıştır, Davanın en güç ve en yavaş yürüyen ciheti budur.

B — Yapılması Kararlaştırılan İşler

1 — **Okul İnşaatı** : Şimdi inşa halinde bulunan ve 15 gün sonra ikmal edilecek olan Mirzaçelebi mahallesi okullarından başka Bahçe, Yalmanlı, Kırmızıdam ve İsmailiye köylerinde de birer okul binası yaptırılması kararlaştırılmıştır. Bu köylerde — dersane yapmağa elverişli olmadığından okul açılmıyan İsmailiye köyü müstesna — hala ilk okul mevcut ve faaliyettedir. Yalnız binaları kiralıktır.

2 — **Ulus Okulları** : Geçen ve bu senelerde okutulan yurddaşlarla iktifa edilmeyerek Ulus okul faaliyetine gelecek yıllarda da devam edilecektir. Bunun için bütün Eti mahalle ve köylerinde 16 - 45 yaş arasında olup Ulus okulları talimatnamesine göre bu okullara devam etmeye mecbur olanların listesi hazırlanmaktadır. Listeye göre bütün yurddaşların en az (A) dersanesi mezunu o'maları temin edilecek, (A) dersanesinden mezun olanlardan istekliler yine bu dersanelerde toplanarak (B) dersanesi programına göre bilgi verilecektir. Her köyde açılacak okuma odaları vasıtasıyla bu odalara tevzi edilecek maksada uygun kitaplarla Türk kültürünün bu halk arasında yayılması gayesi temin olunacaktır.

Arapçayı kökünden kaldırmak ve yeni nesilleri bundan tamamen kurtarmak için 4 - 7 yaşındaki çocukların da gündüzleri okulda taplanmasına ve Türkçe öğretilmesine devam olunacaktır.

Ne mutlu Türküm diyene

HİTABELER

II

Onurlu Soydaşlarım,

Size geldik; sizinle konuşmaya, dertleşmeye, tanışmaya geldik. Her zaman da geleceğiz. Ve bol bol konuşup, anlaşip sevişeceğiz. Büyüklerimizden selâm getirdik. Güzel hatırlarınızı soruyorlar. Derdlerinizi bize söyleyin; hastalarınız varsa gösterin. Doktorumuz muayene etmeye hazır. İlaçlarımızı dağıtacağız. Size faydalı olacak kitab, gazete ve mecmualar getirdik. Kardeş duygularımızla aranızdayız. Ve her zaman aranızda olacağız. Yakından biliyorsunuz ki hükümetimizin en fazla üzerinde durduğu köy ve köylümüzdür. Cümhuriyet hükümetinin gayesi köyleri medenî birer şehir haline yükseltmek, asil ve çalışkan Türk köylüsünü en varlıklı ve en medenî bir vatandaş seviyesine çıkarmaktır. Köyünüzün en güzel yerinde yükselen ve geçen hafta kalabalık bir topluluk huzurunda açılış töreni yapılan şu irfan mabedi mektebiniz bu kalkınmanın ve bu ilerlemenin izlerinde sizin ne içten bir samimiyet ve kudretle konuştuğunuzu ifade ediyor...

Temiz yürekli soydaşlarım,

Büyük ve ebedî şefimiz Atatürkün kurtardığı güzel vatanımızda, başımızda Sayın İnönü, her gün daha iyiye, daha güzele ve mükemmele doğru durmadan ilerliyoruz. Her gün millette yeni bir ihtiyacımızı önleyerek ve varlıklı, huzurlu yaşama yollarında birbirimize candan bağlı olarak, birbirimizi severek, birbirimizi koruyarak yürüyoruz. Şu açık bir hakikattir ki birbirini sevmiyen, samimî ve temiz duygularla birbirine bağlı olmayan ferdlerden teşekkül eden bir cemiyet, bir millet, yükselmek şöyle dursun, günün birinde muhakkak dağılıya, çökmeye

mahkûmdur.

İnsanları birbirine bağlayan, sevdiren vasıta dildir. Duygularımızı dilimizle birbirimize anlatabiliriz Başka başka dilleri konuşanlarda, istek ve duygular da ayrıdır. Tarihin en eski çağlarındanberi ecdadımızın at oynattığı, kılıç şakırdattığı bu topraklarda öz Türkçeden başka dille konuşulmasına asla müsaade etmemeliyiz. Onlara lâayık evladlar olduğumuzu öz dille, öz duyguyla ulusumuza ve yurdumuza bağlanmakla ispat edeceğiz.

Padişahlık devrinde dil birliğine ehemmiyet verilmediği için millet birbiriaden ayrılmış; gerilemiş, fakir yaşamış ve haklarını koruy amamış, ezilmiştir.

Akkapıda İrşad gezisinde

Dil birliğinin, iman birliğinin ateşi olduğunu unutmamalıyız. Eski devirlerin kötü zihniyeti, mezhep ayrılıklarının zararlı tesirleri ve yabancıların siyasi propagandaları ile bir çok ırkdaşlarımız kendi öz benliklerinden uzaklaştırılmış ve kendi dillerinden soğutulmuştur. Türk milletinin varlığını kemiren bu uğursuz batıl inanmaları ve telkinleri yıkmak, hakikati aşlamak için savaş açtık.

Bugün ilmen, tarihen özbeöz Türk oldukları ispat edilmiş olan ve ırkî vasıfları, âdet ve ananeleri itibarı ile de Türklüğü temsil etmekte olan bir çok kardeşlerimize artık bu hakikati

anlatmağa çalışacağız. (Eti Türk) soyundan olan siz kardeşlerimizi yanlış düşüncelerle, yanlış duygulara sürükliyen dil ayrılığına ortadan kaldırdık. Güzel ve zengin Türkçemiz dururken, halâ Arapça konuşmaya yeltenenler olursa onları sevmiyeceğiz. Soylu Türk ırkı tarihin her devrinde şanlıdır. Türküm demek, dünyanın en yüksek zevkine bedeldir.

Muhtelif sebeplerle öz benliklerini şimdiye kadar tanıyamamış ve öz dillerini ihmal etmiş olan soydaşlarımız, siz günahkâr değilsiniz. Sizi dalâlete sürükliyenler çeksinler.. Fakat bundan sonra aranızda halâ öz benliklerini inkâr edenler ve öz Türkçeyi konuşmakta gecikenler olursa, onlar hüsrانlarına ağlamalıdır. Bu gibi gafilleri güneş gibi açık olan hakikat yoluna çekmek hepimizin vazifesi olsun. Bu millî işde her şeyden fazla titiz olun. Şerefli Türk ırkının çocukları olduğunuza sevinin. Göksünüz kabarsın. Dünyada büyük ve şanlı bir milletin evladı olarak yaşamak kadar asil bir gurur duyuracak ne vardır? Bu gururu duyalım birbirimizi sevelim ve cıbirliğiyle, gönül birliğiyle, dil birliğiyle yücelelim...

II II

Sayın dinleyicilerim,

Ulusal duygularla kalplerimizi coşturun, sıcak, tatlı ve beyecan verici bir toplantıdayız. Millî ülkünün mukaddes ateşini benliğimizde bütün hararetiyle duyuyoruz. Aramızda yabancı düşünen, başaka duyan silik bir varlığın mevcut olduğunu kimse iddia edemez. Düşüncemiz bir, duygumuz bir, dilimiz birdir.

Atatürk Türkiyesinde, Türk kültürünün; yazı, dil, tarih inkılablarının ışıklı izlerinde her gün biraz daha aydınlandığını, yükseldiğini ve millî varlığı granitleştirdiğini bütün dünya görüyor. Artık hiç bir siyasi parmak Türk vatanında ayrılık gayri-lik dolabını esla çeviremez. Asırlarca kötü maksatların, mezheb ve menfaat propagandalarının, Arab ve Acem harsının tesiriyle birbirlerini unutan Türk zümreleri kendi öz benliklerini duymuşlar ve birbirlerine kopmaz ruh, kan, dil bağılıklarile bağlanmışlardır. Buna samimi olarak inanmalıyız ki aramızda Türk kanı taşımayan tek bir kimse yoktur. Osmanlılığın Türk varlığına

kasteden kara ihmalini, yanlış zihniyetini Atatürk nesli tarihten silmiştir.

Şimdiye kadar yanlış, manâsız zihniyetin kurbanı olan Etili soydaşlarımız ırkı vasıfları, tarihi beraberlikleri, âdet anane ve karakterlerle özbeöz Türktürler. Ve kara günlerimizde, yurd tehlikeye düştüğü zaman, bunu ispat etmişlerdir. Bugün bütün Türk milleti kendi öz benliğini tam manâsiyle idrâk etmiştir.

Bu toplantımızda kıvançla haykırılım ve diyelim ki :

Türklük bir bütündür. İkilik ve ayrılık kabul etmeyen bir bütün.. Dil birliğiyle, iman, ülkü birliğiyle çelikleşen bir bütün...

Özlü soydaşlarım,

Mukaddes ve kadir bir kuvvet olan ulusal birlik, dil birliğiyle tamamlanır. Şu muhakkaktır ki, ayrı dil, ayrı benlik iddiasında olanlar; müşterek ve sarsılmaz bir imanın serdengeçtileri olamazlar. Böyle unsurlardan ibaret olan bir devlet günün birinde dağılmaya, çökmeğe mahkûmdur.

Büyük Atatürkün kurtardığı bu güzel vatan, onun bize en mukaddes emanetidir. Bu kutsal emanetin sarsılmaz bekçisi ve koruyucusu milli birlik etrafında toplanan Türk gençliğidir. Bu milli birliği bütün yurd içinde sağlam ve imanla perçinli bulundurmaya çalışmak her Türkün namus borcudur. Bu da dil birliğiyle, ülkü birliğiyle ödenir.

Soylu milletimin zengin hars haynaklarını, medeniyet hazinelerini bağrında saklayan güzel vatanım, yer yüzünün en şirin ülkesi !

Ne bahtiyarsın ki tarihin her çağında şanlı olan bir ırkın evlâdlarını sinende yaşatıyorsun. Onlar sana lâayık.. Sen onlara lâayıksın. Dünyalar durdukça Türk senin ve sen Türkün olarak kalacaksınız...

I — Hars Komitesinin 10 / 1 / 939 da yaptığı ırşad gezisinde Akkapıda,
II — 21 / 1 / 939 Günü akşamı Kız Enstitüsü salonunda yapılan HARS
gecesinde Tecim Okulu ve Enstitü Türkçe öğretmeni Vehbi Evinç
tarafından söylenmiştir.

FOLKLOR

Adana, folklor bakımından çok zengin bir yurd köşesidir.

İzmirde iken, ora halkevinin köylere yaptığı irşad ve tetkik gezilerine iştirâk eymiş, topladığım mani ve türküleri "Fikirler,, de derceylemiştim. Bu güzel meşğaleye burada da zevkle devam ediyorum.

Bir tecrübe olsun diye talebelerime verdiğim folklor tetkik vazifesi bana kolayca bir çok maniler, türküler ve daha bir yığın halk bilgileri kazandırdı. Bunları ve bundan sonra yapacağımız tetkikleri fırsat buldukça " Görüşler ,, de neşredeceğiz. Bugün manilerden başlıyoruz :

1

Köprü'nün altı ırmak
Su gelir parmak parmak
Her yigidin kârı mı
Al duvoklu kız almak

2

Denizin dibi mildir
Beni söyleten dildir
Bir sen söyle bir de ben
Bakalım dertli kimdir

3

Keten gömlek tendedir
Saçakları yerdedir
Dünyaya güzel dolsa
Yine gönltm sendedir

4

Kar yağar kürek ister
Meyveler direk ister
Yarım hamamdan çıkmış
Öpmeğe yürek ister

5

Altunu bozdurayım
Gerdana dizdireyim
İpek mendil değilsin
Gögstümde gezdireyim

6

Ata binesim geldi
Dağı dövesim geldi
Elin oğlu nem olur
Gene göresim geldi

— Devam edecektir —

V. E.

MERYUMA

— 18 inci sahifeden artan —

şeyi düşünmek ihtiyacında olduğunu hissediyor. Seyfettinin gözleri, gözlerinin önünden silinmiyordu. Şimdiye kadar hiç bir göz kendine böyle manâlı görünmemiştir. Halledemediğinden kederli bir duyğunun garip aksülameliyle kaybettiği sevinci içinden duyuyordu. Bir evin etrafında senelerce dolaştıktan sonra içeri girmek gibi bir hal olmuştu. Meryuma biraz da şaşırmişti.

§

Geçmiş günleri düşündü ve sırnaşık Aliyi hatırladı. Daima yolunu keser lafa tutardı. Dereden tepeden rasgele konuşurdu. Kendinden ne istiyordu?

İşte iki tip ki Meryuma bir hüküm veremiyor gene haberi olmadan Seyfettini düşünüyordu.

§

Ali, köyün kabadayı geçinenlerindendi. Ona deli Ali derler, gururunu okşarlardı.

Meryumayı seviyor.. Emelini tahakkuk ettirebilmek için pamukları bekliyordu. Kızı vermiyeceklerini bildiği için kaçırılmayı düşünüyor ve sözüne sadık kalacağına yemin ediyordu.

Bugün o da erkenden uyanmıştı. Neye mal olursa olsun Meryumaya tehdit yollu açılmak istiyordu.

— Yeter.. biz eşşek delik ya diyor.. ve kendi mantığı'nın felsefesini muhayyel bir muhataba dinletiyordu.

§

Kör tesadüf Aliye mani oldu. Tam yaklaşılmaya niyet ettiği anda Seyfettin gördü. Ve başını hain bir kıskançlıkla salladı:

— Vay kahpenin kızı vay.. Şuna bak bu suratsız oğlanı seviyor. Biz öldük mü be ? diyor.

Ve deli adını ancak bundan sonra hak edebiliyor. Bundan evvel geçen zaman bu çılgınlık anını hazırlamaktan başka bir işe yaramıyor.

§

Meryuma su alıya gelmiyordu. Sanki bütün köy kızlarının neşesi idi ve eksilivermişti.

Havalar değişmiş, rüzgâr arada sırada poyraz yapıyordu. Kış sebzeleri emek bekliyor.. Şekerkamışları uçultulu dalgalarla kaynaşiyor.. Ve ırmak bazen bulanık akıyordu.

§

— Kız duydu mu, Meryumayı istiyorlar.

— Ulan tüh be köyde adam yok vesselam...

Evet isteniyordu. Ve gelen dönürçüler müşkülatsız işi hallettiler.

Sırkenli köyünden Parmağı kalın Osman ağanın oğluna..

Bu haber çok seri köyü dolaştı. Seyhan nehrinin hücumundan bambaşka bir tesir yapmıştı.

Çocuk tarafı (Nişan, düğün bir arada olsun) diyorlar. Ve acele ediyorlardı. Fakat Meryumanın babası :

— Yok; öyle şey olmaz birez bekleyin büyük bayramda büyük bir düğün yaparık. Ve eylül hazırlık ayı oluyor.

§

Ali, Meryumaların evi karşısındaki kahveden ayrılmaz oldu. Kuzuyu bekliyen bir kurt iştahası taşıyordu.

§

Meryuma nişanısını düşünüyor. Daha görememişti.

— Aceba Seyfeddine benzer mi ? Onun da gözleri bunun gözleri kimi mi ?

Ve halâ manâ veremediği kalbinin ağrısına yumuluyor :

— Seyfeddin, diyor, kardeşim olsaydın bari..

Başka türlü düşünemezdi. Artık o yalnız birinin olmuştu. Aşk itaatten üstün değildir. İtaat kana kana geçmiş vazife namus, vazife vicdan borcudur. Aşk iradenin değil zafın kumandanıdır. Ve bu gülşende aşk yuva kuramaz.. O kendine uygun bir virane arasın. Ev, çocuk aşkı bütün hislerden üstündür.

Meryuma bu kadar düşünebiliyor.. kadere boyun eğiyordu.

§

Seyfettin için köyde yaşamak artık mümkün değildi. Adanaya gitmeği ve bir fabrikada amelelik etmeği düşünüyordu. Erkenden kimse uyanmadan çantasını alıp kaçmak istiyordu.

§

Kara bir sabahtı. Kuşlar henüz uyanmamış.. Bütün köy uyuyordu. Mavraların uzaktan uzağa iniltileri ölü sessizliğe bir ürperme katıyordu. Ay yoktu ve bu sabah günden çok geceye yakındı.

Seyfettin, Meryumanın evleri önünden geçip gitmek ve ona yakından olsun eşittiremeyeceği bir ELVEDA nidası bırakmak hevesine kapıldı. Gözleri yerde ölü bir gayretle yürüdü.

§

Meryuma bu gece uyuyamamıştı. Pencereye oturmuş, karanlığı, sabahın daha görünmiyen habercisini seyrediyor; bekliyordu.

Sokakta bir karartının yürüdüğünü fark etti ve bekledi.

— Seyfeddin sen misin.? Ağam nereye gidiyon?.

Ve başka söyleyemedi.

— Heye bacım.. Allah gönendirsin.

Daha duramadı. Yürüdü. Ağlıyordu. Ve sanki bir el boy-nundan sıkıyor, boğuyordu.

§

Deli Ali Meryuma ile Seyfettini gördüğü günden beri peşlerinde idi. Bugün de sevincinden duramıyor :

— Yakaladım ıhı demek bunlar kaçacaklar. Ve düşünüyor.

Seyfettinin arkasından gitmek Meryumayı bekleyeceği yerde onu öldürmek ve Meryumayı alıp kaçmak.. Fena bir tesadüf değildi. Talih Alinin yüzüne gülmeğe başlamıştı.

§

Seyfettin ancak köyden çıkmıştı. Ayaklarına bir yorgunluk çöktü. Kalbi fena, fena çarpıyordu? Başı döndü? Midesi bulandı ve olduğu yere çöktü.

Ali helecanlı olduğu kadar mağrur ve neşeliydi :

— Eh.. böyle del böyle bekleller.

Sabahın sükûnunu bozan iki el silah konuştu.

Ağaçlardan yapraklar döküldü. Şaşkın kuş civıltıları bahçeyi doldurdu. Ve gene herşey evvelki haline döndü.

Tabiat gene susmuş, konuşmuyordu.

Mes'ul Müdürü : **Arif Nihad Asya**
Yazı İşleri Çevirgeni : **Vehbi Evinç**
Basıldığı Yer : **Türk Sözü Bassimevi**

**Halkevleri Dergilerini Okuyunuz,
Tavsiye Ediniz..**

<u>Halkevinin adı</u>	<u>Derginin adı</u>	<u>Halkevinin adı</u>	<u>Derginin adı</u>
Adana	Görüşler	İzmir	Fikirler
Afyon	Taşpınar	Kayseri	Erciyaş
Amasya	Yeşilirmak	Kars	Doğuş
Antalya	Türk Akdeniz	Konya	Konya
Bafra	Altınyaprak	Manisa	Gediz
Balıkesir	Kaynak	Mersin	İçel
Bursa	Uludağ	Merzifon	Taşan
Burdur	Ülker	Milâs	Yeni Milâs
Artvin	Çoruh	Muğla	Muğla
Denizli	İnanç	Niğde	Akpınar
Diyarbakır	Karacadağ	Niksar	Ülker
Elazığ	Altan	Trabzon	İnan
Eminönü	Yeni Türk	Samsun	19 Mayıs
Eminönü	Halk bilgisi haberleri	Sinop	Dıranaz
Eskişehir	Halkevi	Sivas	Orta Yayla
Gireson	Aksu	Yozgat	Bozok
Isparta	Ün	Zonguldak	Kara Elmas